

Sotos Chondropoulos:

Svatý Nektarios - Svátý našeho století

ČÁST DRUHÁ

KAPITOLA V/2 ... pokračování

Biskup z Euboie, Christopher Stamatiades, nebyl přítomen, když ho Nektarios přijel navštívit. Setkal se s hlavním kancléřem a všemi dalšími významnými osobnostmi metropole, ale byl přivítán s chladem tak intenzivním, že to vzbudilo jeho podezření. Nedovolil však, aby jej toto nevlídné přijetí připravilo o to nejlepší, že bude zase jednou moci sloužit pravoslavným lidem.

První noc, kterou strávil na Euboi, četl a studoval několik stran z knihy Neviditelný boj, kterou napsal jeho oblíbený světec, Nikodém Athoský. Nicméně dobrá nálada, která jej naplňovala několik posledních dní, se náhle změnila. Znovu a znovu se v myšlenkách vracel k životu, který nabízí málo radosti a potěšení. Když si připravoval kázání o budoucnosti a věčném životě, které měl přednést v metropolitní kapli, jakýsi nedefinovatelný strach naplnil jeho duši. Bylo to téma, v němž byl zběhlý, neboť o něm psal i ve své knize: Lexikon náboženských a filosofických rčení.

Začal citátem sv. Pavla, „Vždyť naše soužení, které je pomíjející a nepatrné, zjednává nám nesmírnou, věčnou, vše převyšující slávu, protože nehledíme na věci viditelné, ale na neviditelné; neboť viditelné věci jsou pomíjející, neviditelné však věčné“ (2. Kor, 4,17-18). „Máme-li naději v Kristu jen v tomto životě, jsme nejubožejší ze všech lidí“ (1. Kor, 15,19).

O samotě po celou noc s těmito myšlenkami cítil místo odvahy a optimismu jakýsi strach a zdrcenost. Byl však natolik osvícený, aby věděl, že jeho pocity jsou, kromě únavy z těžké cesty, pokušením zlého, který ovládá tisíce způsobů, jak strhnout duše věřících křesťanů a roztrhat je na kousky. „Kyrie Eleison,“ šeptal si vroucně stále dokola. Té noci mu trvalo dlouho, než usnul.

Jak se tak převaloval a otáčel, přemýšlel o učencích, kteří v té době vyučovali v jeho rodné zemi, a o tom, jak odbočovali od Boží pravdy, a o tiché touze lidí. Jak daleko se vzdálily představy od té doby, kdy se Řecko konečně stalo nezávislým národem. Mnoho lidí bylo ovlivněno západní renesancí, další prázdným modloslužebnictvím zašlé pohanské slávy s jeho delfskými představeními, eleuskými mysterii, mramorovými chrámy a primitivními božstvy vášní s orgiemi. Jaká škoda označit tyto pomíjivé záležitosti jako slavné. Žádný z těchto učenců nechtěl cítit či uznat tichou touhu lidí po pokladech Orthodoxy. Pouze několik následovníků frakce zvané Kolyvades bylo výjimkou, a nedávno oznámili svoji přítomnost v řeckých novinách.

„Ach,“ pomyslel si. „Vše pro slávu tohoto světa, pro slávu života, který je jen kratičký a rychle je zapomenut. Jaká škoda, že moudří a učení raději žijí pouze pro něj a následují jej bez konce“.

Až nad ránem byl Nektarios konečně schopen usnout a na chvíli zapomenout na svoje starosti. Několik následujících dní přišlo a odešlo trochu snáze a první neděli svého pobytu tam se poprvé objevil v katedrálním chrámu. Připravoval se na to studiem i opakováním spisů církevních Otců, půstem a modlitbou.

Onu první neděli byl Nektarios bolestně ořesen zřejmým nedostatkem pozornosti věřících během bohoslužby. Nejen že měli pověst věrného společenství, ale měli dostatek možností dozvědět se o jeho příjezdu z plakátů, které byly vyvěšeny mimo chrám a v okolních kostelích, a oznamovaly příjezd a datum zahájení jeho kázání.

Na tvářích těch několika málo, kteří přišli, pozoroval stín výsměchu a pohrdání. Přestože ho to zranilo, neztratil důvěru. Pohlédl na ikonu Spasitele, tiše se pomodlil a třikrát se pokřižoval. Poté začal hovořit: „Drazí bratři a sestry v Kristu, považuji za štěstí, že se mohu ujmout úkolu kázat nejsvětější slovo v bohobojné provincii. Vaše překrásná země mi připomněla ...“

Ještě předtím, než měl šanci pokračovat, uslyšel posměšné mumlání nelibosti posluchačů. „Pryč s Tebou, pokrytče ... vypadni farizeji ...“

Zhluboka se nadechl a pokračoval, „... mi připomněla hrdinské bitvy, stoickou trpělivost lidí během časů otroctví, a moudré hierarchie jako byl arcibiskup Theofylaktos bulharský, velký překladatel Písma svatého.“

Znovu bylo zespodu slyšet šepot, hihňání a posměšky. „Bratři a sestry,“ odvázně pokračoval, „také mi to připomíná svatého Gerasima, místního rodáka, a svatého Řehoře, zakladatele monastýru sv. Řehoře na hoře Athos. Váš kraj tak přidal další ke zlatému řetězu asketických a zbožných mužů.“

„Pryč s Tebou, pokrytče ... vypadni farizeji ...“ ozval se znovu hlas z řídkého shromáždění.

Začal se chladně potit. Ačkoliv ho jímala závrať, snažil se, aby neupadl. Pokračoval, ale hlas z něj vycházel pomalu a neochotně. Velmi se snažil neztratit nervy.

„Ale přeskočme úvod týkající se duchovních výšin, jichž vaše překrásná, obdařená země dosáhla, a zaměřme se v pokračování na Pána, Písmo svaté a svatá evangelia. Naším tématem dnes bude všeobecná lidská touha po věčnosti.“

Nikdo neposlouchal a nikdo nedával pozor na to, co říká. Když všichni odešli, zůstal ve svatyni opuštěný, s hořkostí, emočně rozrušený a vnímal, jak mu kvůli nervům rychle buší srdce. Celkem vzato byl pouhým vrakem člověka. Znovu a znovu přemýšlel, co bylo špatně. Zbytečně se obviňoval, zvažoval, zda se jim nelíbil jeho úvod nebo možná aktuální téma. Přemýšlel, zda pasáže

z evangelia, na které odkazoval, neměl citovat doslovně. „Ale proč,“ hloubal, „proč všechna ta uštěpačnost a jízlivost?“

Když vzhlédl, setkal se s párem soucitných očí, které na něj hleděly. Patřily knězi, který tudy projížděl. „Neobviňujte lidi z Chalkidy,“ řekl mu kněz. „Vaše pověst je notoricky známá, a předešla Vás sem, nejctihodnější otče. Ti, kdo Vás očividně chtějí pronásledovat, se nezastaví, dokud Vás nezničí.“

Aby změnil téma, zeptal se: „Chtěl byste se ke mně po propuštění připojit na kávu? Bude i nějaká profsora z pšenice, kterou přivezli z Kymi ...“

„Ne, děkuji,“ odpověděl Nektarios. „Možná někdy jindy ...“ Opravdu neměl náladu na to pokračovat v rozhovoru s knězem. Prodlévat u tohoto tématu nemohlo přinést nic dobrého. Dal přednost samotě.

V osamělosti jeho pokoje se bolest a zranění, které Nektarios cítil, zintenzivnily. Ačkoliv se postil a měl být nyní, když bylo po všem, hladový, neměl vůbec chuť k jídlu. V ústech měl hořkost a cítil se mizerně, převlékl se tedy, sedl si na židli ke stolu a nemohl si pomoci a nekontrolovaně se rozplakal. Nektarios sáhl po Bibli, pohlédl na kříž, který visel na stěně, a potichu se modlil, „Co jsem udělal, Pane, že mě tak nenávidí?“

Nektaria roztrásla zimnice a současně pocítil u srdce intenzivní teplo. V jeho mysli tiše zaznělo: „Co jsem udělal, že mě ti, co mně ukřižovali, tak nenáviděli?“

Právě se stalo cosi božského a Nektarios se začal rukou ovívat, aby zmírnil nevolnost, kterou pociťoval. A ačkoliv cítil bázeň v hlubším porozumění, které mu Bůh dal pocítit, cítil i úlevu. Jeho deprese se změnila v soucit s těmi, kteří ji zavinili, a tak se modlil: „Nyní chápu. Odpuť jim, drahý Pane ... To, co se stalo, nevádí ... Důležité je, že to zkusím znovu.“

KAPITOLA VI/2

Příští neděli sebral Nektarios odvalu a šel do chrámu pronést další kázání. Týkalo se trpělivosti a odpuštění. Jakmile jej však přednesl, opět slyšel posměch, sykot, pokřikování: „Vypadni, zrádče ... Zmiz, pokrytče“. Tyto komentáře ho bodaly do srdce jako šípy. A ačkoliv tentokrát lépe rozuměl chování shromáždění, stejně ho to bolelo.

Když skončil kázání, odvěkl se zpět do svatyně, opět s těžkým srdcem. Vzpomněl si na slova z Petrova prvního listu (1,6-9): „Tehdy budete plesati, i když se nyní nakrátko, je-li toho třeba, rmoutíte v rozličných zkouškách, aby vyzkoušená vaše víra – mnohem dražší než zlato, které bývá ohněm tříbeno – byla shledána k vaší chvále, slávě a cti, až se zjeví Ježíš Kristus. Jej milujete, ač jste ho neviděli; v Něho věříte, ač na Něho nyní nepatříte. Věříce pak budete plesati nevýslovnou a slavnou radostí, až dosáhnete cíle své víry: spásy duše.“

„Pronásledují Vás z Athén, Vaše Eminence.“ Když vzhlédl, uviděl čtyři duchovní a diakona. Slyšel mluvit a smát se přicházející ze soleje¹.

„Bůh jim žehnej,“ řekl duchovním. „To nevadí ... jednou se vzpamatují.“ Následovalo ticho.

„Nerozuměl jste, co jsme říkali, Vaše Eminence?“ otázali se klerikové.

„I když sv. Pavel říká Koloským, 'ten, kdo činí zlé, obdrží zlé, za to, co učinil', nepřeuji si, aby se to stalo. A tak tedy, ne, nechci tomu rozumět.“ Cítil se uvolněný a vyrovnaný, popřál mužům dobrý den a vyšel bočními dveřmi z oltáře na dvůr.

Když se vrátil do svého pokoje a převlékl se, pohlédl na kříž. Stejně jako byl hladový minulou neděli, byl hladový i tuto neděli. Jeho dvoudenní půst mu povoloval jen jeden kousek antidorů².

„Pane,“ modlil se, „pokud je Tvoje vůle, abych odešel od lidí, necht' se stane, jak chceš. Možná nemám být pro lidi rozsévatelem ... Ty to víš nejlépe. Je mi líto těchto lidí, i když ... Jsou přepracovaní a nikdo je nevede, a potřebovali by Tě lépe znát. Ale Ty, Pane, víš, co je nejlepší, a tak to tedy zkusím znovu příští týden. Pokud nebudu opět schopen udržet jejich zájem a osvěžit jejich ducha Tvými svatými slovy, potom bude lépe odejít a sloužit Ti jiným způsobem. Půjdu do nějakého kláštera na hoře Athos a stanu se poustevníkem a svět mě už nikdy víc neuvidí.“ Když skončil svoji modlitbu, nemohl si pomoci, aby si nepomyslel: „Což se i Athéňané nechali natolik ovlivnit, aby si i oni přáli mne pronásledovat ... jak zvláštní!“

Vyndal dopis, který mu poslalo shromáždění v Káhiře, a který si ponechal, a četl: *Vaše Svatosti:*

Vaše rozhodnutí odejít z Egypta se nás hluboce dotklo a velmi nás rozesmutnilo. Považujeme Váš odjezd za nenahraditelnou ztrátu, nejen proto, že alexandrijská církev ztratí jednoho z nejdůstojnějších hierarchů, ale protože pravoslavná komunita ztrácí kněze, který se velmi dotkl našich životů svým vlídným zájmem a vytrvalým usilováním o dobro. Vaše čtyřleté působení v Káhiře ...

Když dopis položil, napadlo ho, že by mohl vytisknout několik kopií a poslat nějaké do Athén a na místní diecézi. Ale ne, kdyby to udělal, odhalilo by to jen Sofroniovy činy a vzbudilo skandál.

Když si to uvědomil, rozhodl se, že to nikdy neudělá, protože ačkoliv kvůli Sofroniovi trpěl, stále ho měl rád. Přemýšlel, že pokud dopis nevytiskne, znamená to utrpení, pronásledování nebo dokonce hladovění, ale budiž.

Napadl ho hymnus od Alexia Grapta napsaný během ikonoklastického hnutí o svatém Demetriovi myrotočivém: „Ó nejlaskavější světče, ukonči naše trápení a ponížení.“ Znovu a znovu si jej pro sebe šeptal.

1 Solej: oblast mezi hlavní lodí chrámu a svatostánkem v řecké pravoslavné církvi. Zpravidla je vyvýšený o jeden nebo dva stupně a je uzavřen malým zábradlím. Napravo se nachází biskupský trůn a místo pro zpěváky. Nalevo je zpravidla kazatelna.

2 Antidory: malý kousek chleba, který je vykrojený z obětího chleba poté, co z něj byly odebrány kousky požadované pro svatou Eucharistii.